

Norsk studentorganisasjon

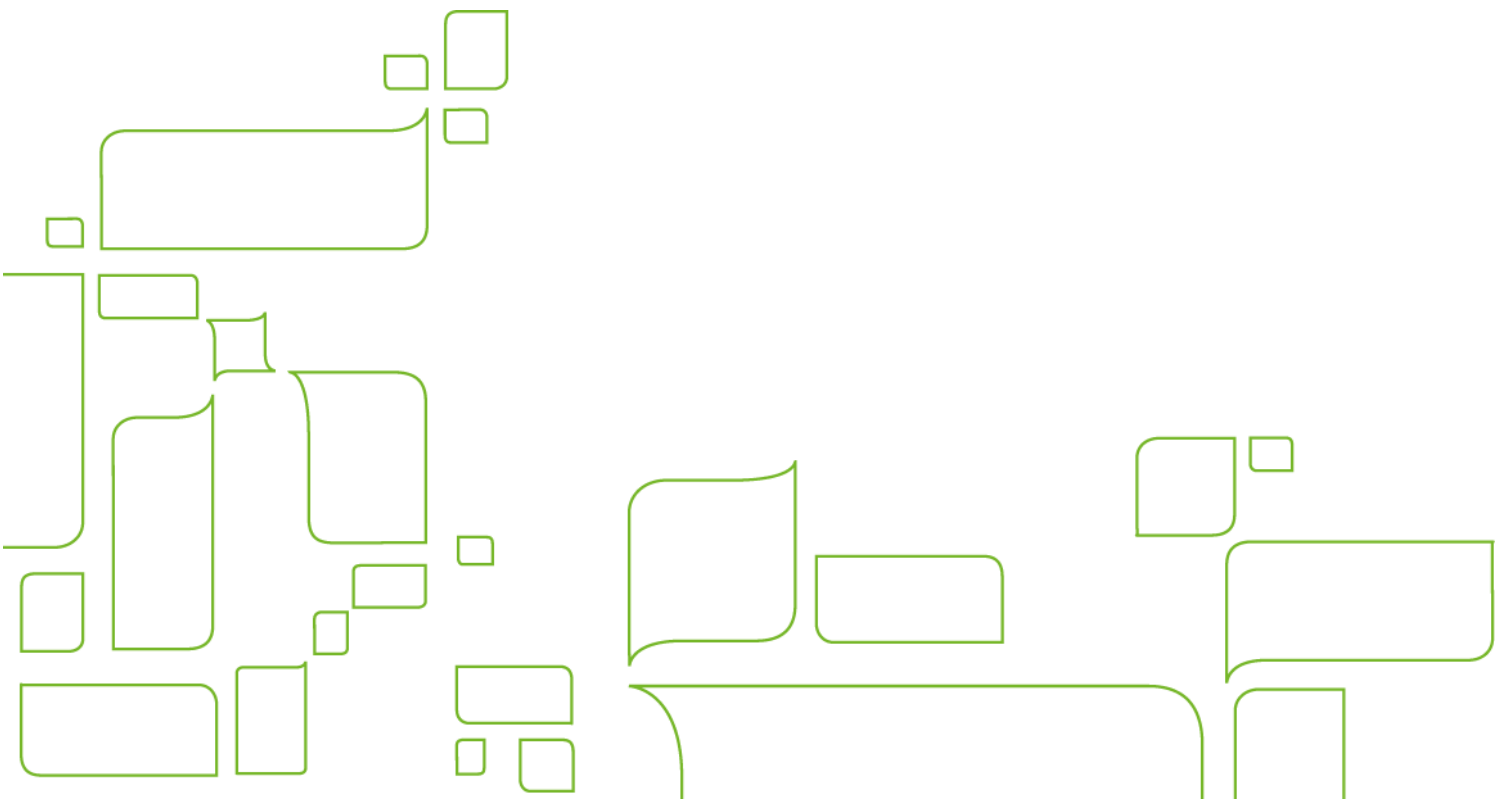
Holbergs gate 1 / 0166 Oslo

T: 22 04 49 70

E: nso@student.no

W: www.student.no

Tilstandsrapport for studentdemokratiene 2018

INTRODUKSJON:

Norsk studentorganisasjon (NSO) representerer 30 av landets studentdemokratier, og gjennom dem, 240 000 studenter. På bakgrunn av diskusjoner og temaer våre medlemslag har tatt opp ved flere anledninger og over flere år, har vi undersøkt den økonomiske tilstanden til studentdemokratiene i Norge.

Undersøkelsens oppbygging er tilsvarende den fra 2018, men vi har utvidet med flere spørsmål om hvordan studentdemokratiene opplever finansieringssituasjonen, samt samarbeid med utdanningsinstitusjonene om tilrettelegging for valg. I år har vi også stilt en rekke spørsmål med fritekstsvar for å få en ytterligere innsikt i hvordan de studenttillitsvalgte selv opplever sin hverdag ved utdanningsinstitusjonen.

Totalt svarte 24 av 30 medlemslag på undersøkelsen. Blant medlemslagene som svarte på undersøkelsen finner vi hele spekteret av utdanningsinstitusjoner, fra de med flere titalls tusen studenter, til små institusjoner med noen hundre studenter. Både private og offentlige utdanningsinstitusjoner, og institusjoner med flere campus og de som er lokalisert på ett sted. Vi mener derfor at undersøkelsen er representativ for studentdemokratiene som er medlem av Norsk studentorganisasjon.

Dataene i undersøkelsen, og institusjoner hvis fritekstbesvarelser er brukt som sitater i denne rapporten er anonymisert.

HOVEDFUNN:

Funnene i undersøkelsen viser at det fortsatt er stor variasjon mellom studentdemokratiene i form av økonomi, størrelse, struktur og organisering. Noe av dette synes å være naturlig ettersom det er stor forskjell i størrelse på institusjoner som f.eks. NTNU med sine 42.000 studenter og 13 campus og MF Vitenskapelig Høyskole med 1300 studenter på ett campus i Oslo. Likevel peker funnene i undersøkelsen på flere problemstillinger:

- Årets undersøkelse viser at halvparten av studentdemokratiene (uavhengig av størrelse) opplever at de er underfinansiert til å kunne drive og utvikle studentdemokratiet på en tilfredsstillende måte
- Det store flertallet føler seg hørt av ledelsen ved institusjonen, og litt over halvparten av studentdemokratiene oppgir at de har mulighet til å delta i ledergruppen og rektor/dekanmøter ved institusjonen. Likevel peker flere på at selv om de opplever å bli tatt på alvor av den øverste ledelsen, er det ofte manglende forståelse og vilje til samarbeid på lavere nivå i organisasjonen, som f.eks. ved fakulteter og institutter.
- Fjorårets tilstandsrapport pekte på organisasjonskonsulentens viktige rolle som kontinuitetsbærer for studentdemokratiene, likevel oppgir flere av studentdemokratiene at de har manglende administrativ støtte fra organisasjonskonsulent i årets undersøkelse.

UNIVERSITETS- OG HØGSKOLELOVEN:

Universitets- og høyskoleloven (UH-loven) § 4-1 fastsetter studentenes rettighet til et studentdemokrati. § 4-1 (3) sier at institusjonen skal tilrettelegge for at studentorganene skal kunne drive sitt arbeid på en tilfredsstillende måte. Hva som ligger i "tilfredsstillende" er uklart, men vi ønsker med denne rapporten å klargjøre de forventningene studentdemokratiene har til institusjonenes tilrettelegging, og synliggjøre de utfordringene studentdemokratiene står ovenfor i dag.

Universitets-, og Høgskoleloven §4-1

- (1) Studentene ved universiteter og høyskoler kan opprette et studentorgan for å ivareta studentenes interesser og fremme studentenes synspunkter overfor institusjonens styre. Tilsvarende kan studenter ved den enkelte avdeling eller grunnenhet opprette studentorgan for denne.
- (2) Ved valg til organ som nevnt i første ledd skal det avholdes urnevalg blant studentene, med mindre det i allmøte enstemmig er bestemt noe annet. Et vedtak om annen valgordning enn urnevalg gjelder kun for første påfølgende valg.
- (3) *Institusjonen skal legge forholdene til rette slik at studentorganene kan drive sitt arbeid på en tilfredsstillende måte.* Omfanget av tilretteleggingen skal spesifiseres i en avtale mellom institusjonen og det øverste studentorgan.
- (4) *Studentorganene skal høres i alle saker som angår studentene på det aktuelle nivå.¹*

Det er noen grunnleggende forutsetninger som NSO mener bør ligge til grunn for alle studentdemokratier, uavhengig av størrelse:

- Studentdemokratiet har behov for egnede kontorlokaler som er tilgjengelig for studentmassen.
- Støtte til kontorrekvisita og IT-støtte som: PC-er, epostadresser, telefon, hjemmeside, osv.
- Lønnsmidler til ansatte og tillitsvalgte for den jobben de gjør
- Administrativ og økonomisk støtte, herunder personlig oppfølging av ansatte og tillitsvalgte (HMS/HR)
- Kontinuitet for studentdemokratiet - i form av organisasjonskonsulent eller ansattressurser som har administrativt oppfølgingsansvar av studentdemokratiet.
- Midler og/eller bistand til opplæring av nye tillitsvalgte
- Et ytringsklima der studentene kan fronte, ta opp og diskutere saker med institusjonen, studentsamskipnaden og vertskommune(r)
- Engasjement for at studentene skal stille til valg, samt bistand til å nå ut til studentene ved institusjonen med informasjon om valg

FINANSIERING OG TILRETTELEGGING:

Studentdemokratiene er i all hovedsak finansiert gjennom utdanningsinstitusjonen. Bare 29% av studentdemokratiene oppgir at de har finansiering fra andre instanser enn utdanningsinstitusjonen selv. Det som trekkes frem her er støtte fra studentsamskipnad,

velferdsting og medlemskontingent i tillegg til at noen har inntekter fra billettsalg og sponsoravtaler (dette gjelder i hovedsak ved private institusjoner).

Resultater fra undersøkelsen 2019:

	Små (opp til 3000)	Middels (3001-10000)	Store (10001+)
Antall stud.dem i kategori	12	5	13
Antall svar	7	4	13
Frikjøpte heltid	1 inst. har 1	2 inst. har 1-2	10 inst. har 2-6
Frikjøpte deltid	5 inst. har 1-7	2 inst. har 1-4	4 inst. har 1-3
Org.konsulent	2 av 7 inst. har	4 av 4 inst. har	11 av 13 inst. har

Tabellen viser antall studentdemokratier i hver av kategoriene, hvordan studentdemokratiene som har svart på undersøkelsen fordeler seg mellom de tre institusjonskategoriene, hvor mange i arbeidsutvalget/styret som er frikjøpt på heltid og deltid, og hvor mange av studentdemokratiene som har organisasjonskonsulent.

Undersøkelsen viser at det varierer blant studentdemokratiene i hvilken grad de tillitsvalgte studentpolitikere i arbeidsutvalgene er frikjøpt til å jobbe med studentpolitikk. Ved 58% av studentdemokratiene er det tillitsvalgte i arbeidsutvalget/styret som er frikjøpt heltid, mens i 29% er alle i arbeidsutvalget/styret frikjøpt på heltid. 42% har ingen heltids frikjøpte, mens det ved 45% er frikjøpte på deltid. Dette omfatter både studentdemokratier uten frikjøpte på heltid og de der deler av arbeidsutvalget/styret er frikjøpt på heltid. 20% av studentdemokratiene har ingen frikjøpte i arbeidsutvalget/styret, hverken på heltid eller deltid. Når det kommer til de formelle rammene rundt de frikjøpte studenttillitsvalgte er de formelt ansatt ved institusjonen og omfattet av arbeidsmiljøloven ved 17% av institusjonene.

Vi har også spurt om studenttillitsvalgte på fakultets- og instituttnivå er frikjøpt/honorerte. Dette er tilfelle ved 29% av studentdemokratiene som har svart på undersøkelsen.

Halvparten av studentdemokratiene som har svart på undersøkelsen oppgir at finansieringen de mottar er tilstrekkelig for å drifte studentdemokratiet og til å videreutvikle studentenes medvirkningsarbeid ved institusjonen. Den andre halvparten, de som opplever at finansieringen ikke er tilstrekkelig, trekker frem ulike utfordringer som vanskeliggjør driften, eller aktiviteter som nedprioriteres på grunn av manglende finansiering. Noen opplever at størrelsen på honorar til de tillitsvalgte er på et slikt nivå at de er nødt til å ha deltidsjobb ved siden av vervet, og at dette går ut over muligheten til å følge opp arbeidet med studentdemokratiet. Samt at dersom de skulle brukt mer "frie"

midlene til honorar havner de i en skvis mellom å ha mulighet til å være studentpolitiker på heltid og å ha midler til å gjøre aktiviteter.

«Det burde være flere frikjøpte verv. Om vi bruker rammebudsjettet fra institusjonen på flere frikjøpte verv/større frikjøpte verv, vil vi ha for lite penger til driften av organisasjonen. Vi opplever at vi ikke får gjort noe utover daglig drift, og styret har ikke økonomisk kapasitet til å la være å jobbe ved siden av. Dette går utover mye tid som kan bli brukt på å følge opp saker som kommer til studentdemokratiet.»

Andre oppgir at de ikke har økonomiske midler til å arbeide politisk på fakultetsnivå, selv om behovet for dette er stort. Ved fusjonerte institusjoner med mange campus, trekkes det frem at man ikke har kapasitet til god nok oppfølging tillitsvalgte på alle campus fordi kostnader og tidsbruk øker. Enkelte studentdemokratier har ingen finansiering til drift fra institusjonen og driver all virksomhet basert på frivillighet, dette vanskeliggjør muligheten til å drive et aktivt studentdemokrati:

“Vi har en situasjon der alt er basert på frivillighet, og ingen mottar lønn. Skolen er også veldig lite flink til å bidra med finansiering av de driftsaktivitetene og de tiltakene studentdemokratiet gjennomfører, som er ekstremt viktig for å opprettholde og å skape engasjement og en god studietilværelse. Dette medfører at vi som ledelse blir tvunget til å ta en rekke tøffe valg og prioriteringer, da økonomien ikke tillater at vi gjennomfører ting som kunne ha vært en god idé.”

Flere fremhever at de ikke har tilstrekkelig finansiering til daglig drift. Dette er også inntrykket vi i NSO sitter med gjennom at vi jevnlig mottar fondssøknader fra medlemslag om økonomisk støtte til seminarer, konferanser og kurs, aktiviteter som går inn under den normale driften til studentdemokratiene:

«[...]Vi har veldig sjeldent mulighet til å dekke reiseutgifter til konferanser og seminarer vi ønsker å være delaktige på for å tilegne oss kompetanse og erfaring, og vi må prioritere hva vi ønsker å satse på for hvert år.»

Hvor mye midler studentdemokratiet trenger for å fungere, vil selvsagt være avhengig av institusjonens størrelse og aktivitetsnivå. Her vil NSO påpeke viktigheten av lokal tilpasning. Eksempelvis vil et studentdemokrati som dekker et stort geografisk område ha behov for mer midler til reise for å kunne følge opp studentene ved hele institusjonen, enn et studentdemokrati som er lokalisert på samme sted. Som UH-loven § 4-1 (3) slår fast: *Omfanget av tilretteleggingen skal spesifiseres i en avtale mellom institusjonen og det øverste studentorgan.* Vi legger derfor til grunn at avtalen gjenspeiler det reelle behovet ved institusjonens studentdemokrati.

Samarbeidsavtalen regulerer forholdet mellom utdanningsinstitusjonen og studentdemokratiet. For å sikre stabilitet i studentdemokratienes rammebetingelser bør

avtalen gjøres flerårig, dersom det ikke er ønskelig for en av partene å reforhandle den. Stabile rammevilkår gjennom flerårige avtaler vil også frigjøre arbeidskapasitet ved at den øverste ledelsen i studentdemokratiet vil slippe å bruke tid på årlige behandlinger av samarbeidsavtalen.

NSO vil igjen understreke viktigheten av at studenttillitsvalgte på øverste nivå er frikjøpt på heltid. Det tar både tid og kapasitet å skjøtte disse vervene på en tilfredsstillende måte, og dette vil være svært vanskelig dersom man skal måtte ta en deltidsjobb for å få økonomien til å gå rundt. Studentbudsjettet viser at norske studenter går med ca. 4640 kr i underskudd hver måned.¹ Å skulle kombinere studier, deltidsjobb og ulønnet verv som studenttillitsvalgt er derfor vanskelig.

STABILITET OG ORGANISASJONSUTVIKLING - ORGANISASJONSKONSULENTENS ROLLE I STUDENTDEMOKRATIET

Studentpolitikere velges (som regel) for ett år av gangen, dette medfører en høy gjennomstrømming av de som driver studentdemokratiene ved landets høyere utdanningsinstitusjoner. Samtidig vet vi at å etablere en god organisasjonskultur og rutiner er et tidkrevende og langsiktig arbeid. Her kommer organisasjonskonsulentens rolle som kontinuitetsbærer ved studentdemokratiene inn. Ved 29% av studentdemokratiene er det ikke ansatte organisasjonskonsulenter. Av institusjonene som har organisasjonskonsulent er det i gjennomsnitt 1,5 organisasjonskonsulenter som har en gjennomsnittlig stillingsprosent på 79%.

Organisasjonskonsulenten trekkes frem som viktig blant studentdemokratiene som har svart på undersøkelsen. Organisasjonskonsulentens rolle som kontinuitetsbærer i studentdemokratiet fremheves også i Irene Felde Olaussens masteroppgave om organisasjonskonsulenter som ble levert ved Høgskolen i Østfold i 2017.² I og med at de valgte studentpolitikere skiftes ut årlig, er det ekstra viktig at organisasjonskonsulenten er en person ledelsen i studentdemokratiet kan støtte seg på i hverdagen. Organisasjonskonsulenten kan bidra til å bygge en god organisasjonskultur, og legge til rette for et godt studentdemokrati ved institusjonen.

Undersøkelsen viser at det er store skiller mellom institusjonene på hvor stor stillingsprosent organisasjonskonsulent(e) er ansatt i. Blant de små institusjonene (institusjoner med opptil 3000 studenter) er den gjennomsnittlige totale stillingsprosenten for organisasjonskonsulenter 27,5 %, i de mellomstore (med mellom 3001 og 10.000 studenter) er tallet 55% og for de store institusjonene (mer enn 10.001 studenter) er den gjennomsnittlige totale stillingsprosenten 170%. De små institusjonene er spesielt sårbare i denne sammenhengen. I svarene på undersøkelsen fremhever noen studentdemokratier at de har utfordringer med at organisasjonskonsulenten (som er

¹ Norsk studentorganisasjon. *Studentbudsjettet 2018*. Tilgjengelig fra:

<https://www.student.no/politikk/studentvelferd/studentokonomi/>

² Olaussen (2017) *Organisasjonskonsulenten – kjernen i studentdemokratiet*. Masteroppgave ved Høgskolen i Østfold.

Tilgjengelig fra: <https://docplayer.me/70930039-Masteroppgave-organisasjonskonsulenten-kjernen-i-studentdemokratiet-irene-felde-olaussen-varen-2017.html>

ansatt i en lavere stillingsprosent enn 100) benyttes som ringevikar for andre avdelinger ved institusjonen. I studentdemokratier som der organisasjonskonsulenten bare har deler av sin stilling knyttet til studentdemokratiet, er det flere som oppgir at delen av stillingen som gjelder studentdemokratiet er det som lettest nedprioriteres.

Å sikre at organisasjonskonsulenten får tilstrekkelige ressurser til å kunne jobbe langsiktig, sammen med den øverste studentledelsen, med å bygge opp en god organisasjonskultur, vil være en styrke for studentenes mulighet til medvirkning på utdanningsinstitusjonen. Dette fordrer at organisasjonskonsulentene ikke er blir en salderingspost og som stadig hentes inn som "ekstraressurs" for andre avdelinger ved institusjonen, men at den gis et faglig fellesskap og finansiering til å dekke behovene ved studentdemokratiene.

SAMARBEID MED UTDANNINGSINSTITUSJONEN:

Generelt sett tyder svarene i undersøkelsen på at samarbeidet mellom studentdemokratiene og ledelsen ved institusjonene er god. 75% av studentdemokratiene oppgir at de i stor eller svært stor grad opplever å bli hørt av ledelsen ved sin institusjon. 58% av studentdemokratiene oppgir at de får mulighet til å delta i ledergruppen ved sin institusjon, mens 54% oppgir at de får mulighet til å delta f.eks. på rektor- og dekanmøter. NSO mener det er en styrke når studenttillitsvalgte inkluderes i disse arenaene. På den måten kan studentledelsen bli en naturlig del av kollegiet ved institusjonen. Gjennom dette blir studentene tatt med på lik linje som øvrig ledelse, og NSO tror dette vil være en styrke som begge parter kan dra nytte av.

Selv om en stor andel av studentdemokratiene føler seg hørt av ledelsen ved institusjonen, er det flere som trekker frem utfordringer med manglende forståelse og vilje til samarbeid på lavere nivå i organisasjonen, som f.eks. ved fakulteter og institutter. Flere oppgir at administrasjonen ikke alltid gjenspeiler viljen til samarbeid som ledelsen viser. Dette kan være et hinder for studentenes mulighet til reell medvirkning hvis de møtes av manglende forståelse av deres rolle og rettigheter som studentorgan.

«[...] døren inn til rektorat og ledelse står alltid åpen dersom det er noe vi ønsker å ta opp. Det er hvordan ting blir tatt videre som er litt varierende, men dette er også veldig avhengig av enkeltpersoner.»

I undersøkelsen har vi konkret spurt om hvordan studentdemokratiene opplever at institusjonene bidrar til å informere om, og tilrettelegge for at studentdemokratiene kan informere om valg. Her varierer det mellom hva som gjøres ved de ulike institusjonene. Hos noen kommer det frem at studentdemokratiet får hjelp fra f.eks. kommunikasjonsstaben ved institusjonen til dette. Mens andre studentdemokratier oppgir at det er liten vilje til tilrettelegging og bistand fra institusjonens side.

«De sprer ikke så mye informasjon om valg til studentdemokratiet dessverre. Meste av kommunikasjonen om valg til studentdemokratiet skjer via oss og våre kanaler. Noe som er veldig synd, da utdanningsinstitusjonen også har en reell interesse at vi får valgt inn mennesker.»

Også her kommer det frem at enkelte av studentdemokratiene opplever at deres arbeid og rolle er dårlig forankret vertikalt i organisasjonen. Eksempelvis trekker flere frem at de har opplevd å bli irettesatt av administrasjonen for aktiviteter i forbindelse med valg ved studentdemokratiet (standvirksomhet, plakatoophenging ol.), selv om de har fått tillatelse til dette høyere opp ved institusjonen.

«Den øverste ledelsen er svært positive. Det virker derimot som om informasjonen ikke blir gitt videre nedover i organisasjonen. Dette gjelder f.eks. drift om å henge opp plakater/doaviser - selv om ledelsen sier dette er ok blir ikke dette informert om videre, eller informasjon til andre ansatte. Selv om dekanene er positive til å spre info på sine fakultet, blir ikke ansatte godt nok informert.»

NSO mener utdanningsinstitusjonene bør legge til rette for og gi bistand til valg- og rekrutteringsarbeidet. Dette gjelder både praktisk tilrettelegging som IT-støtte til digitale valg og mulighet til å sende ut informasjon, samt at institusjonen bidrar i arbeidet med å løfte engasjementet rundt valg og demokrati blant studentene. Skal UH-lovens krav til 20% studentrepresentasjon overholdes, tar det både tid og ressurser å finne tillitsvalgte.³ Å skape engasjement for studentdemokratiet og å sørge for gode informasjonskanaler ut til studentmassen er derfor viktig, og krever et godt samarbeid mellom de studenttillitsvalgte og institusjonen.

Å øke valgdeltakelsen ved valg til studentdemokratiene burde være en felles interesse for både studentdemokratiene og institusjonene. Et aktivt studentdemokrati med en høy valgdeltakelse gir legitimitet til medvirkningsarbeidet ved institusjonen, og bør være noe både studenttillitsvalgte og institusjonen jobber med sammen.

KONKLUSJONER OG VEIEN VIDERE

Et aktivt og velfungerende studentdemokrati er et sunnhetstegn, og noe både studentene og utdanningsinstitusjonen tjener på. Det er positivt at en så stor andel av studentdemokratiene opplever at de blir hørt av ledelsen ved sin institusjon. Det betyr at det er mye godt å bygge videre på.

---

³ UH-lovens §4-4:

(1) Studentene skal ha minst 20 prosent av medlemmene i alle kollegiale organ som tildeles beslutningsmyndighet. Der dette ikke utgjør mer enn ett medlem, skal studentene ha rett til å møte med ytterligere en student med tale- og forslagsrett.

(2) Bestemmelsen i første ledd kan fravikes dersom det delegerende organ enstemmig bestemmer noe annet.

Samtidig ser vi at det er store forskjeller mellom de ulike institusjonene hva angår finansiering, samarbeidsrutiner og støtte til studentdemokratiene. Det er et tankekors at halvparten av studentdemokratiene opplever at de er underfinansiert til å kunne drifte studentdemokratiet på en forsvarlig måte, og at dette går ut over utviklingen av studentenes muligheter til reell medvirkning ved institusjonen. Å forankre studentdemokratiets rolle og virksomhet i hele organisasjonen er viktig for utdanningsinstitusjonen, og vil sikre studentdemokratienes muligheter til reell medvirkning. NSO mener studentenes muligheter til reell medvirkning ved utdanningsinstitusjonene skal vektlegges i NOKUTs videre tilsynsarbeid ved institusjonene.

Den administrative og organisatoriske støtten som organisasjonskonsulentene gir er svært viktig, og NSO håper at det blir gitt midler til å ansette dette der det ikke er slike ressurser i dag. Det er også viktig at organisasjonskonsulentene får mulighet til å gjøre den viktige jobben de gjør for studentdemokratiene, og at dette arbeidet ikke nedprioriteres.

UH-loven gir studentene en rett til at institusjonen skal legge forholdene til rette for at et studentdemokrati kan drive sitt arbeid på en tilfredsstillende måte. Vi ser gjennom denne undersøkelsen, likt som i 2018, at ordlyden i §4-1(3) tolkes ulikt fra institusjon til institusjon. NSO mener derfor at i sammenheng med revideringen av UH-loven som nå gjøres må det tas hensyn til de negative konsekvensene av å ha en for åpen lovtekst uten enkel tilgang til forarbeider som beskriver rammene. Også her er det viktig å ta hensyn til både studentdemokratienes og institusjonenes autonomi, samt lokale behov, men det er viktig at den nye lovteksten kan støtte oppunder en mer forsvarlig drift av studentorganene i fremtiden.

NSO oppfordrer institusjonsledelsene rundt i hele landet til å fortsette arbeidet med å styrke studentdemokratiet ved egen institusjon, og at man i dette arbeidet tar med seg lærdom fra denne rapporten. Avtal et møte med studentledelsen ved din institusjon, spør om deres behov og hva dere som institusjon kan gjøre for at de skal gjøre sin jobb bedre. Kanskje det er nødvendig å gå gjennom samarbeidsavtalen, eller se på hvilke rutiner man har for samarbeid i dag.

NSO har tro på at institusjonsledelsen og studentdemokratiet sammen finner ut av de gode løsningene på hver enkelt institusjon. Husk at studentledelsen ved din institusjon har tatt på seg et verv som krever mye, og at de jobber for noe som er større enn dem selv. Til tross for at dere sikkert er uenige i mye, har dere en felles interesse i et sterkt og velfungerende studentdemokrati, som igjen bidrar til å styrke det akademiske demokratiet i universitets- og høgskolesektoren.